

7.12.2011

Till Jord- och skogsbruksutskottet

ÖVERSÄTTNING

Ref: **U 53/2011 vp**. Statsrådets skrivelse till Riksdagen om ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (*Östersjöns laxbestånd*).

FINSK-SVENSKA GRÄNSÄLVSKOMMISSIONENS YTTRANDE

Finsk-svenska gränsälvskommisionen vill tacka Jord- och skogsbruksutskottet för begäran om yttrande enligt ovanstående hänvisning och anser följande:

Syftet med Europeiska kommissionens förslag är att bestånden av vild lax i Östersjön ska utnyttjas enligt principen om maximal hållbar avkastning och att den genetiska mångfalden ska bevaras när det gäller Östersjöns laxbestånd. Finland har redan tidigare genom internationella överenskommelser förbundit sig till dessa mål.

För att bevara laxbestånden på en hållbar nivå krävs ett visst minimiantal lax som stiger upp för att leka. Skälen till att laxbestånden är svaga är många, men det höga fisketrycket mot fiskepopulationerna orsakar att en alldeles för liten andel ungfiskar återvänder till hemälven för att leka. Laxbeståndens svaga tillstånd har länge varit känt, men trots det har inte tillräckliga åtgärder vidtagits.

Att fördröja åtgärderna för att få naturlaxbestånden att återhämta sig äventyrar beståndens livskraft, och som följd av det slutligen möjligheten att utnyttja denna naturresurs. Återupprättandet av kollapsade fiskebestånd är ytterst mödosamt, kostsamt och tidskrävande. Det kan redan vara för sent för många befintliga naturbestånd, och om situationen fortgår är risken stor att allt fler bestånd slås ut för gott. Tillståndet för havsöringen är, enligt vad som för närvarande är känt, betydligt sämre än laxens. Åtgärder som baserar sig på vetenskaplig forskning för att få även de vilda havsöringbestånden att återhämta sig bör ligga till grund för nationella beslut i större utsträckning än de gör i dagsläget. Finland och Sverige har som lekstater för naturlaxen ansvaret för de egna naturbestånden. Vad gäller Torneälven är ansvaret gemensamt. Samtidigt bör även andra länders naturlaxbestånd respekteras. Åtgärderna i Europeiska kommissionens förslag är tydliga och målinriktade, och gränsälvskommisionen finner dem till största del motiverade.

Utifrån det ovan nämnda, vill gränsälvskommisionen lyfta fram följande punkter angående jord- och skogsbruksdepartementets promemoria:

I promemorian anses att en 'en betydande minskning av TAC inverkar negativt på laxfisket vid kusten i Finland, som riktas mot laxbestånd vilkas tillstånd är bättre'. Emellertid riktar sig kustfisket i Bottenviken även mot beståndet i Simojoki som är särskilt svagt, samt mot bestånden i Torne- och Kalixälv som bör stärkas. Dessutom har man ännu inte tagit tillräckligt stor hänsyn till variationen i statusen mellan de lokala bestånden i de olika älvsystemen.

Om tyngdpunkten i laxfisket skulle flyttas till lekälvarnas mynningsområden, skulle den specifikt rikta sig mot beståndet i lekälven och skulle möjliggöra aktiv styrning

7.12.2011

och inriktning av fisket, vilket är målet med EU:s förslagsutkast. Då kunde man även kompensera det slags kustfiske som nu utförs och dess fångst på marknaden.

I promemorian riktas kritik mot kommissionens förslag att reglera havsfisket enbart på basis av ett värde för fiskedödligheten, detta motiveras med att det kan leda till en situation där de bestånd av vildlax för vilka tillståndet är dåligt, trots allt inte kan fås att återhämta sig, och de starka vildlaxbestånden inte får fiskas i så stor omfattning som det är möjligt med tanke på ett hållbart utnyttjande. Detta skulle grunda sig på uppskattningen att några laxälvar nästan nått en maximal hållbar avkastning eller till och med mer. Dessutom hänvisar man till att produktionen av smolt i de laxälvar som mynnar ut i Bottniska viken och som återhämtat sig har under 2000-talet ökat så mycket att dessa älvars andel av smoltproduktionen i alla vildlaxälvar i Östersjön var hela 93 % . Enbart Torne älvs andel av smolt var t ex 53 % . Vidare konstateras att nivån, när det gäller älvfiske, i stor utsträckning kan bero på hur det laxfiske som bedrivs i Östersjöns huvudbassäng, och fiskedödligheten som följer därav, utvecklas.

Det är tydligt att regleringen av fisket i Östersjöns huvudbassäng är en mycket betydelsefull faktor i återetableringen av laxbestånden. Blandfiske sker dock, utöver huvudbassängen, även i kustområdet. Det bör dessutom påpekas att uppskattningen av den potentiella smoltproduktionen i Torne älv hela tiden har ökat och att, i takt med ökade forskningsresultat, förmodligen fortsättningsvis kommer att öka. Slutsatserna i promemorian är därför delvis motsägelsefulla. I nuläget krävs det kraftfulla åtgärder för att förbättra situationen för de svaga vildlaxbestånden och för de bestånd som ännu behöver återhämta sig. Som tidigare konstaterats, om havsfisket skulle flyttas till lekälvarnas mynningsområden, och speciellt till älvområdena, skulle man kunna styra den föreslagna kvoten i proportion till hållbarheten i bestånden.

Vad gäller TAC-nivåerna i älvarna, har de nödvändiga metoderna och uppföljningsinformationen om laxbestånden i älven i fråga beskrivits. Det kan konstateras att det redan nu finns metoder att definiera den uppstigande laxen ganska exakt med hjälp av ekolod.

Vad gäller fritidsfisket, skulle genomförandet av förslaget och en rimlig reglering av Finlands kustfiske säkra att en tillräcklig mängd av lekande lax skulle släppas till älven. Spöfiske är i praktik så ineffektivt att risken för överfiske närmast är teoretisk. Om man anser att det är nödvändigt, kan man minska fisketrycket även från nuvarande (1 lax/tillstånd/dygn). Annat slags fritidsfiske kan man begränsa för att minska risken för överfiske. Om överfiske ändå skulle förekomma, skulle det ge grunder för att avsluta fisket i älvområdet under pågående fiskesäsong. I Torneälvområdet ger den finsk-svenska gränsälvöverenskommelsen goda möjligheter för reglering staterna emellan. För att kunna utnyttja möjligheterna krävs att de som ansvarar för förhandlingarna hos båda parterna förpliktigas att handla i enighet med de regleringsprinciper som grundar sig på vetenskaplig forskning. Enligt vad Gränsälvskommisionen har förstått har forskaresamhället i både Finland och Sverige haft tämligen liknande åsikter.

Gränsälvskommisionen har konstaterat att det är nödvändigt att förstärka fiskeövervakningen i området där gränsälvöverenskommelsen gäller, för att verkligen följa överenskommelsen. När det gäller fiskeövervakningen, är

7.12.2011

kommissionens förslag helt på samma linje med det här behovet. Endast genom tillräcklig övervakning kan man säkerställa efterlevnaden av reglerna.

I promemorian tar man upp riskerna med likabehandling av kustfiskare. Med nationella bestämmelser och till exempel nämnda kvoter per fiskare är det helt möjligt att styra fisket så att det fördelar sig mera jämnt i de olika områdena även med hänsyn till hållbarheten av de olika fiskbestånden. Ytterligen kan man minska eller även undvika negativ ekonomisk påverkan med de finska fiskemyndigheternas egna regelverk, med vilka man kunde rytmisera och reglera det fiske som riktar sig mot s.k. blandfiske av lax som stiger upp för att leka.

Enligt promemorian anser man att man utöver kommissionens förslag borde utreda möjligheterna för en regleringsmodell enligt vilken begränsningarna riktas enbart mot laxfiske på öppna havsområden i Östersjöns huvudbassäng. Ändå kan fisket under lekvandringen rikta sig mot laxbestånd vars tillstånd är svagt, av vilka man särskilt kan nämna Simo älvs bestånd som ett exempel vid Finska kusten.

I promemorian föreslår man att en reglering i Östersjöns huvudbassäng möjliggör att man kan komplettera den med en mera flexibel reglering på nationell nivå. För att den nationella regleringen skulle fungera, förutsätter det att vikten med regleringens måluppställning ligger på att säkerställa ett så livskraftigt och starkt naturlaxbestånd som möjligt, och på det viset främja jämlika möjligheter att nyttja laxbestånden. Hittills har man inte kunnat nå tillräckliga resultat med reglering på nationell nivå trots internationella överenskommelser. Vilken garanti har man för att det i fortsättning kommer att finnas en tillräckligt stark vilja på nationell nivå för att ta hand om ärendet innan det är för sent?

I promemorian anser man inte att en regleringsmodell som baserar sig på att tillämpa ett värde för fiskedödligheten erbjuder någon lösning på hur de svaga laxbestånden ska återhämta sig, och inte heller på de många problemen i anslutning till laxfisket i Östersjön, och man önskar mera vetenskaplig grund för ett värde. Det finns skäl att komma ihåg att ICES föreslog en betydligt snävare begränsning jämfört med kommissionens förslag. Bakgrunden med det är uttryckligen kunskaper grundade på forskningar inom vetenskapen.

Därutöver kan man konstatera, att märkningstvånget av den kommersiellt nyttjade laxfångsten skulle fungera särdeles effektivt och skulle främja tillförlitligheten av uppföljningen av fångsten. Det borde läggas till förordningen. Med hjälp av märkning kunde man samtidigt spåra livsmedlets ursprung – en princip som idag inte uppfylls vad gäller lax.

Johan Antti
Svensk ordförande

Kari Kinnunen
Finsk ordförande

Eira Luokkanen
Kommissionens sekreterare